

Teisingos pertvarkos platformos darbo grupės

1 veiksmas. Keitimosi žiniomis vadovas

2023 m. lapkričio mėn.

1 veiksmas. Išteklių rengimas siekiant pagerinti keitimąsi žiniomis ir skatinti dalijimąsi žiniomis ir įgyta patirtimi teisingos pertvarkos srityje

Veiksmo vadovai: *Valea Jiului draugija, Europos regioninės plėtros agentūrų asociacija (EURADA)*

Veiksmo dalyviai: *Anglies pramonės komisijos sekretoriatas Eszterházy Károly katalikiškame universitete, Trakijos universitetas*

Kategorija: *horizontalus*

2021 m. lapkričio mėn. sudarytos **Teisingos pertvarkos platformos (TPP) darbo grupės** vienija visus suinteresuotuosius subjektus iš visos Europos, kuriems bendrai rūpi žmonės ir vietos, kuriems įtakos turi perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. **Plieno, cemento ir cheminių medžiagų** darbo grupės daugiausia dėmesio skiria konkrečiam daug anglies dioksido išskiriančiam sektoriui, kuriam pertvarkos laikotarpis daro didelį poveikį, o ketvirtoji darbo grupė daugiausia dėmesio skiria **horizontaliajai suinteresuotųjų šalių strategijai**.

Baigę rengti [apimties nustatymo dokumentus](#), kuriuose išdėstytos pagrindinės darbo grupės sritys ir tikslai, darbo grupės nariai parengė [bendrą įgyvendinimo planą](#), kuriame numatyta 17 veiksmų. Šis planas buvo baigtas rengti ir paskelbtas 2023 m. balandžio mėn. Visą likusį metų laikotarpį veiksmo vadovai kartu su kitais veiksmo darbo grupės nariais įgyvendino atitinkamą veiksmą.

Šiame dokumente pateikiami galutiniai 1 veiksmo rezultatai.

Atsakomybės apribojimas.

Šiame dokumente pateikiama informacija ir nuomonė yra Teisingos pertvarkos platformos plieno, cemento, cheminių medžiagų ir horizontaliosios suinteresuotųjų šalių strategijos darbo grupių narių nuomonė ir neatspindi oficialios Europos Komisijos nuomonės. Komisija negarantuoja čia pateiktos informacijos tikslumo. Nei Komisija, nei joks Komisijos vardu veikiantis asmuo negali būti laikomas atsakingu už čia pateikiamos informacijos turinį ir jos panaudojimą. Pakartotinai naudoti leidžiama, jei nurodomas šaltinis ir neiškraipoma pirminė dokumento prasmė ar žinia. Europos Komisija neatsako už jokiais pasekmės, atsiradusias dėl pakartotinio naudojimo. Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo politika įgyvendinama pagal 2011 m. gruodžio 12 d. Komisijos sprendimą 2011/833/ES dėl pakartotinio Komisijos dokumentų naudojimo (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).

Įvadas

1 veiksmu sprendžiami iššūkiai

Viena didžiausių teisingos pertvarkos proceso kliūčių yra informacijos apie patį teisingos pertvarkos procesą ir apie tai, kaip gauti paramą, trūkumas.¹ Tai aktualu tiek regionams, kurie savo problemas sprendžia atskirai, nors susiduria su panašiomis problemomis kaip ir kiti regionai, tiek pagrindiniams veikėjams, kurie nedalyvauja pertvarkos procese. Keitimasis žiniomis gali padėti įveikti informacijos kliūtis. Regionai gali mokytis iš sėkmingų ir nesėkmingų iniciatyvų ir teisingos pertvarkos iššūkių sprendimo būdų kituose regionuose ir semtis iš jų įkvėpimo, taip sukurdami abipusiai naudingą sinergiją ir ieškodami naujų tinkamų sprendimų. Kad teisinga pertvarka būtų sėkminga, taip pat labai svarbu suprasti, kas yra su teisingos pertvarkos mechanizmu ir teritoriniais teisingos pertvarkos planais (TTPP) dirbantys veikėjai, kad jie sužinotų vieni apie kitus ir užmegztų ryšius, taip pat, kad būtų galima nustatyti pagrindinius veikėjus, kurie dar nedalyvauja šiame procese.

1 veiksmo tikslai

Šio dokumento tikslas – parengti **išsamų vadovą**, kuris padėtų gerinti keitimąsi žiniomis ir mokymąsi teisingos pertvarkos srityje, taip suvienijant šiuo klausimu dirbančius veikėjus ir skatinant keitimąsi žiniomis.

Pateikiami atsakymai į tris pagrindinius klausimus:

- Kaip galima keistis žiniomis?
- Su kuo galima keistis žiniomis?
- Kaip finansuoti keitimąsi žiniomis?

Vadovo struktūra orientuota į poreikius. Jis yra kiek įmanoma glaustesnis ir, kai įmanoma, pagrįstas esamomis priemonėmis, nes neretai jau turima gerų informacijos šaltinių. Be to, sektinų įžvalgų suteikia geriausios praktikos pavyzdžiai.

Pagrindinis ir nuolat atnaujinamas žinių apie teisingos pertvarkos procesą šaltinis yra [Teisingos pertvarkos platformos žinių saugykla](#). Joje pateikiami politikos metodai ir projektai, kurie dažnai gali būti geriausios praktikos pavyzdžiai ir įkvėpimo šaltinis ieškant žinių ir informacijos.

Šis vadovas yra Europos Komisijos [TPP](#) horizontaliosios darbo grupės darbo rezultatas. TPP darbo grupės, subūrusios suinteresuotąsias šalis iš visos Europos, sudaro forumą, kuriame galima strategiškai keistis informacija apie problemas, su kuriomis susiduria suinteresuotosios šalys, dalyvaujančios pertvarkos procese daug anglies dioksido išskiriančiuose regionuose. Horizontalioji darbo grupė visų pirma sprendžia bendrus, labiausiai nukentėjusių regionų klausimus įvairiomis temomis, kaip antai **teisingos pertvarkos projektų stebėsenos ir įgyvendinimo gairės, informavimo apie teisingą pertvarką priemonių rinkinys, šis keitimuisi žiniomis gerinti skirtas šaltinis** ir kt.

¹ Neseniai atliktoje teisingos pertvarkos suinteresuotųjų šalių apklausoje, kuri buvo Horizontaliosios darbo grupės veiklos dalis, nustatyta, kad „informacijos apie teisingos pertvarkos procesus trūkumas“ ir „informacijos apie tai, kaip gauti paramą, trūkumas“ yra dvi iš trijų pagrindinių kliūčių, su kuriomis susiduriama rengiant arba teikiant teisingos pertvarkos projektus.

Suinteresuotosios šalys, kurioms skirtas 1 veiksmas

Šis dokumentas skirtas atitinkamiems Teisingos pertvarkos fondo (TPF) regionų veikėjams, įskaitant vyriausybę ir valdžios institucijas, verslą, pramonę, akademinę bendruomenę, mokslinių tyrimų centrus, pilietinę visuomenę, NVO bei kitus.

Kaip buvo įgyvendinamas šis veiksmas

Šį veiksma pradėjo rengti veiksmo grupės nariai, kurie atliko išsamų esamų iniciatyvų, metodų ir gerosios patirties, susijusios su keitimusi žiniomis, tyrimą. Atlikus šį tyrimą, parengta medžiaga buvo perduota kitiems darbo grupės nariams, kad būtų gautas grįžtamasis ryšys ir pasinaudota platesnio suinteresuotųjų šalių rato žiniomis ir patirtimi, siekiant užtikrinti, kad galutinis veiksmo rezultatas būtų kuo veiksmingesnis ir praktiškesnis.

Keitimosi žiniomis vadovas

Kaip keistis žiniomis – pirmieji žingsniai

Prieš pradėdami ir planuodami keitimosi žiniomis veiklą, pirmiausia turėtumėte išsiaiškinti, ko tiksliai norite ir ką turite pasiekti. Tam būtina atlikti preliminarią analizę.

1. Poreikių analizė

Pirmiausia pagalvokite, kokie yra jūsų poreikiai ir su kokiais iššūkiais susiduriate. Jei aiškiai tą žinote, galite ieškoti partnerių, su kuriais galėtumėte keistis žiniomis, ir taip padidinti sėkmės tikimybę. Kiti regionai ir subjektai praeityje galėjo susidurti su panašiomis problemomis, todėl galima daug ko pasimokyti iš jų sprendimo būdų. Gali būti, kad kita suinteresuotųjų šalių grupė bando rasti sprendimą dėl panašaus klausimo, o bendravimas su jais gali įkvėpti naujoms idėjoms ir patarti, kaip elgtis toliau.

2. Pagrindinių sąlygų tyrimas

Labai svarbu ištirti teisingos pertvarkos proceso struktūrą savo regione, kad būtų aiškus tam tikrų veiksmų įgyvendinamumas bei veikėjai, kurie galėtų būti įtraukti. Šios struktūros apima teisinį pagrindą – [teritorinius teisingos pertvarkos planus \(TTPP\)](#), kitas susijusias regioninio ir (arba) vietos lygmens strategijas ir veiksmų planus, taip pat jau įgyvendintas arba įgyvendinamas iniciatyvas ir veiksmus. Taip pat svarbu gerai išmanyti TTPP, kad suprastumėte, kokiems veiksmams, įskaitant keitimosi žiniomis veiklą, gali būti skiriamas finansavimas. Sėkmingam keitimuisi žiniomis bus labai svarbu gerai atlikta jūsų regiono TTPP, dabartinės įgyvendinimo būklės, stebėsenos sistemos ir dalyvaujančių veikėjų apžvalga.

3. Suinteresuotųjų šalių žemėlapių sudarymas ir informacijos rinkimas

Galiausiai, norint sėkmingai keistis žiniomis ir įveikti nustatytus iššūkius ir kliūtis, labai naudinga sudaryti atitinkamų suinteresuotųjų šalių jūsų regione – tiek tų, kurios dalyvauja teisingos pertvarkos procese, tiek tų, kurios šiuo metu nedalyvauja, bet turėtų dalyvauti, – žemėlapi ir nustatyti esamus informacijos šaltinius. Geras atspirties taškas nustatant suinteresuotųjų šalių žemėlapi yra TPP darbo grupės parengta TPF regionų veikėjų duomenų bazė. Informacijos šaltinių požiūriu daug pagalbinių dokumentų galima rasti Europos lygmeniu, visų pirma [TPP](#). Papildoma informacinė medžiaga galėtų būti prieinama nacionaliniu ir (arba) regioniniu lygmeniu. Šiuo atveju pirmiausia turėtumėte kreiptis į valdymo instituciją, atsakingą už teisingą pertvarką jūsų regione.

Keitimosi žiniomis tipologija ir geriausia praktika

Šiame skyriuje trumpai apžvelgiami įvairūs keitimosi žiniomis būdai ir pateikiami vertingi informacijos šaltiniai apie turimą techninę pagalbą ir geriausią praktiką.

1. Tinkamo keitimosi tipo nustatymas iš praktinės pusės

Nors yra keli keitimosi tipai, o optimalų formatą paprastai turėtų lemti poreikiai, verta atsižvelgti į keletą aspektų. Šiame skyriuje siekiama ne atlikti teorinę klasifikaciją, o atkreipti dėmesį į skirtingų formatų privalumus ir trūkumus. Iš esmės galima išskirti du keitimosi tipus: virtualų ir fizinį (1 lentelė).

1 lentelė. Skirtingų keitimosi tipų privalumai ir trūkumai

	VIRTUALUS	FIZINIS
Privalumai	<ul style="list-style-type: none">• Palyginti lengva rasti laiko organizuoti atsižvelgiant į dalyvių dienotvarkę• Laiko atžvilgiu efektyvus būdas susisiekti• Mažiau žmogiškųjų išteklių reikalaujantis formatas• Mažos arba jokių išlaidų	<ul style="list-style-type: none">• Tikėtina, kad galima geriau susipažinti su konkreto regiono iššūkiais ir poreikiais• Lengviau suprasti konkreto veikėjo darbo aplinką• Didesnis tolesnio bendradarbiavimo potencialas
Trūkumai	<ul style="list-style-type: none">• Trūksta asmeniškumo• Mažesnis tolesnio bendradarbiavimo potencialas• Sunkiau suprasti konkreto veikėjo darbo aplinką• Pateikiama mažiau įžvalgų ir įspūdžių apie iššūkius	<ul style="list-style-type: none">• Sunkiau rasti visiems tinkamą datą• Priimančiajam regionui reikia daugiau laiko pasirengti• Gali būti, kad tiek priimantysis, tiek lankantysis regionas patirs išlaidų• Žmogiškųjų išteklių reikalaujantis formatas

Potencialių dalyvių skaičius yra dar vienas aspektas, galintis turėti įtakos tinkamam keitimosi žiniomis formatui. Jei tema yra gerai apibūdinta, **tiksliniai dvišaliai virtualūs susitikimai** gali būti veiksminga diskusijų forma. **Darbo stebėjimas** – tai ypatinga galimybė žmogui praleisti daugiau laiko kitoje organizacijoje ir įgyti gilesnių žinių. Tai veiksmingas ir intensyvus mokymosi būdas, tačiau tiek lankančioji, tiek priimančioji šalis turi skirti jam daug laiko. Jei reikia daugiau žmonių, turinčių įvairių žinių, verta organizuoti **grupinį vizitą**. Keitimosi temos turėtų nulemti optimalią delegacijos sudėtį, nors optimalus skaičius gali būti problema. Siekiant išvengti neveiksmingų darbo būdų, verta siekti, kad būtų sudaryta nedidelė grupė, apimanti reikiamus įgūdžius ir kompetenciją.

2. Akademinės bendruomenės ir pramonės keitimosi žiniomis pavyzdys

Nors vykdant šį veiksma daugiausia dėmesio skiriama keitimuisi žiniomis tarp anglies pramonės regionų, svarbu atkreipti dėmesį ir į kitų rūšių keitimąsi, pavyzdžiui, tarp akademinės bendruomenės ir pramonės. Pertvarkos procesui reikalingos įvairios žinios ir patirtis, o akademinė bendruomenė ir pramonė atlieka svarbų vaidmenį sėkmingai įgyvendinant pertvarkos procesą, visų pirma dėl inovacijų potencialo, pagrįsto abiejų sektorių bendradarbiavimu ir galima sinergija.

Atsižvelgiant į strateginius prioritetus, nustatomi šie pagrindiniai principai, kuriais remiantis turėtų būti įgyvendinama akademinės bendruomenės ir pramonės partnerystė:

- dėmesys regionų galimybėms ir konkurenciniams pranašumams, kartu atsižvelgiant į nacionalinius prioritetus;
- mokslinių tyrimų veiklos orientavimas į rinką, atsižvelgiant į interesus ir su verslu susijusias problemas, ir bendradarbiavimas su verslo sektorių atstovais;
- daugiasektorinė partnerystė, organizuojama remiantis atvirumo ir įtraukumo principais;
- holistinė integracija į vertės grandinę;
- tarptautinių tinklų, turinčių identišką ir papildančią patirtį bei su interesais susijusią veiklą mokslo ir verslo srityse, kūrimas.

Tai padeda sukurti bendrą sistemą, skirtą:

- sukurti mokslinių tyrimų rezultatų naudojimo kultūrą;
- suderinti mokslinių tyrimų veiklą su pramone ir visuomene;
- skatinti oficialų technologijų perdavimą (sudarant licencijavimo ir bendradarbiavimo susitarimus).

Projekto kūrimas

Įvairių suinteresuotųjų subjektų, įskaitant vyriausybę, privatųjį sektorių, pilietinę visuomenę, atstovaujamas sektorius, organizacijas, **nustatymas ir įtraukimas** į projektą.

Partnerystės programos, apimančios vieningus tikslus ir interesus, struktūrizuotas užduotis ir laukiamus rezultatus, **sukūrimas**.

Aiški struktūra ir dalyvaujančių organizacijų ryšiai.

Taikymas

Strateginės programos, kurioje numatyti konkretūs tikslai, veikla ir užduotys, taip pat rodikliai, skirti įvertinti jos įgyvendinimą ir padarytą pažangą ją įgyvendinant, **sukūrimas**.

Veiksmų plano su konkrečiais bendradarbiavimo modeliais, įskaitant naujus projektus, su moksliniais tyrimais susijusias problemas, bendrus leidinius, **sukūrimas**.

Pažangos ir rezultatų, pasiektų nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis, **perdavimo ir skatinimo užtikrinimas**.

Pritaikymas ir vertinimas

Išbandytų modelių **vertinimas ir įtvirtinimas**, rezultatų pritaikymas ir naujovių kūrimas.

Partnerystės strategijos ir struktūros **vertinimas ir pritaikymas**, naujų prioritetų ir galimybių įtraukimas, atsižvelgiant į nustatytus visuomenės poreikius ir svarbą.

1 Akademinės bendruomenės ir pramonės bendradarbiavimo loginė sistema

3. Techninė pagalba

Europos lygmeniu galima gauti įvairią techninę pagalbą. Be to, platesnėje energetikos pertvarkos srityje imtasi ir kitų iniciatyvų, kurios galėtų būti vertingas gerosios praktikos ir gebėjimų stiprinimo šaltinis konkrečiame regione. Toliau pateikiamas kai kurių svarbių

techninės pagalbos programų, kurios bus vykdomos iki 2023 m. pabaigos, pavyzdžių sąrašas.

- **JTP GROUNDWORK**. JTP GROUNDWORK remia reikalavimus atitinkančius TPF regionus įgyvendinant jų TTPP, teikdama specialiai pritaikytą techninę pagalbą ir konsultavimo paslaugas. Galimos paslaugos gali būti šios: projektų planavimas, plėtra, gebėjimų stiprinimas, suinteresuotųjų šalių įtraukimas ir telkimas, bendradarbiavimo stiprinimas.
- **C4T GROUNDWORK**. C4T GROUNDWORK remia vadovaujančiąsias institucijas, atsakingas už Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo įgyvendinimą reikalavimus atitinkančiose ES valstybėse narėse, konkrečiai orientuojantis į 2 politikos tikslą „ekologiškesnė, mažai anglies dioksido į aplinką išskirianti ekonomika, pereinanti prie grynojo nulinio anglies dioksido kiekio ekonomikos“, teikiant specialiai pritaikytas konsultacijas ir techninę pagalbą.
- **START**. START teikia specialiai pritaikytą trumpalaikę paramą anglies pramonės regionams įvairiais pertvarkos laikotarpio klausimais. Ši priemonė padeda mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro energijos gamybos ir naudojimo srityje, įvairinti ekonominę veiklą ir skatinti socialinį vystymąsi regionuose ir bendruomenėse, kurioms didelį poveikį daro perėjimas nuo iškastinio kuro.
- **TARGET**. 2021 m. lapkričio mėn. pradėta įgyvendinti programa „Techninė pagalba vykdant žaliają energetikos pertvarką“ (TARGET). Tai techninė priemonė, kuria siekiama padėti ES anglių, durpių ir skalūnų pramonės regionams nustatyti ir parengti švarios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo projektus. Taip pat bus remiamos tvarios investicijos ir darbo vietos, kurios padės atsisakyti iškastiniu kuru grindžiamos veiklos. Paslauga jos gavėjams yra nemokama.
- **JASPERS**. Bendra parama Europos regionų projektams (JASPERS) – tai Europos Komisijos (Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato), Europos investicijų banko ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko techninės pagalbos partnerystė. JASPERS padeda miestams ir regionams įgyvendinti aukštos kokybės projektus. Jų ekspertai teikia nepriklausomą praktinę paramą strategijoms, programoms ir projektams, kad ES finansuojamomis investicijomis būtų skatinamas ekonomikos augimas ir kuriama ekologiškesnė, labiau susieta ir novatoriškesnė Europa. JASPERS pagalba vietos valdžios institucijoms ir projektų vykdytojams yra nemokama ir teikiama daugumoje ES ir narystės siekiančių šalių.
- **ELENA**. Europos pagalbos vietinei energetikai priemonė (ELENA) teikia techninę pagalbą energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos investicijoms į pastatus ir naujovišką miesto transportą.

4. Geriausios praktikos pavyzdžiai

„JTPeers Exchange“

„JTPeers Exchange“ – tai programa, pradėta įgyvendinti pagal 2023 m. teisingos pertvarkos platformą, kuria siekiama palengvinti TPF regionų ir kitų susijusių suinteresuotųjų šalių bei specialistų, turinčių įvairios kompetencijos, žinių ir patirties su teisinga pertvarka susijusiomis temomis, keitimąsi žiniomis ir bendradarbiavimą. Priemonės tikslas – padėti TPF regionams įgyvendinti jų TTPP ir apima tiek anglies pramonės, tiek daug anglies dioksido išskiriančius regionus. Yra dviejų tipų keitimasis žiniomis: keitimasis tarp dviejų regionų ir tarp regiono ir eksperto; abu tipai padeda keistis žiniomis ir gerą patirtimi įgyvendinant TPF.

2023 m. rugsėjo mėn. buvo atrinkta pirmoji regionų grupė, kuri dalyvaus „JTPeers Exchanges“. Grupės pateiktos toliau esančioje lentelėje.

2 lentelė. Atrinktų „JTPeers“ regionų apžvalga 2023 m.

Dalyvaujantys regionai	Pagrindinės sritys
Regionas – regionas	
Norboteno (SE) ir Midlando (IE) atstovai keisis žiniomis, papildomai padedant ekspertui iš Heveso (HU) (fizinis susitikimas)	Aktyvūs ir bendruomenės inicijuoti metodai, ekologiškos ekonomikos įvairinimas, darbo vietų kūrimas, švari energija už prieinamą kainą, daugiapakopis valdymas, gebėjimų stiprinimas.
Vakarų Makedonija (EL), Velenė (SI) ir Žemutinė Silezija (PL) (fizinis susitikimas)	Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas, projektų rengimas, ekologiškos ekonomikos įvairinimas, tarpvalstybinis bendradarbiavimas, pereinamojo laikotarpio valdymas, energetikos bendruomenės.
Zasavjė (SI) ir Žemutinė Silezija (PL) (fizinis susitikimas)	Dirvos atkūrimas ir (arba) žemės paskirties keitimas, politikos formavimas, ekologiškos ekonomikos įvairinimas.
Rytų Viruma (EE) ir Vakarų Makedonija (EL) (virtualus susitikimas)	Teisingos pertvarkos stebėsenos centrai, projektų rengimas, investicijų pritraukimas.
Regionas – ekspertas	
Gotlandas (SE) keisis žiniomis su Vakarų Makedonijos (EL) ekspertu (virtualus susitikimas)	Daugiapakopio valdymo mechanizmo ir administracinių gebėjimų stiprinimas įgyvendinant TTPP, švari energija.
Silezija (PL) keisis žiniomis su ekspertu iš Žiu slėnio (RO) (virtualus susitikimas)	Regioninės teisingos pertvarkos stebėsenos ir valdymo sistemos sukūrimas.
Moravijos-Silezijos (CZ) atstovai keisis žiniomis su ekspertu iš Silezijos (PL) (fizinis susitikimas)	Kraštovaizdžio formavimas po kasybos.

„exchangeEU“

Programa „exchangeEU“ sudarė sąlygas prasmingam ir apčiuopiamam keitimuisi žiniomis tarp anglies pramonės regionų visoje Europoje. Dalyvaujantys regionai turėjo galimybę naudotis:

- keitimosi žiniomis darbotvarke, pritaikyta pagal dalyvaujančių regionų interesus ir poreikius;
- praktinio mokymosi galimybėmis ir apčiuopiamais rezultatais bendradarbiaujant;
- ilgalaikiu specialistų tinklo kūrimu.

Pirmajame etape dalyvavo 19 delegacijų iš 18 pertvarkomų anglies pramonės regionų, o antrajame etape – 23 delegacijos iš 18 anglies pramonės regionų. Visas keitimasis žiniomis buvo išsamiai dokumentuojamas, todėl buvo sukaupta daug informacijos apie dalyvaujančius regionus. Kiekviename keitimosi žiniomis renginyje dalyvavo ES tarpininkai, todėl šie keitimaisi buvo tikslingi ir veiksmingi, o tai suteikė realios pridėtinės vertės. Visus lankstinukus galite rasti programos interneto svetainėje, kad susipažintumėte su pagrindinėmis temomis, pagrindiniais iššūkiais ir rekomendacijomis. 2 lentelėje pateikiama atlikto keitimosi žiniomis apžvalga.

3 lentelė. Įgyvendinta keitimosi žiniomis veikla pagal priemonę „ExchangeEU“

Dalyvaujantys regionai	Pagrindinės sritys
Pirmasis etapas	
Žasavjės (SI), Moravijos-Silezijos (CZ), Šiaurės Vengrijos (HU) keitimasis žiniomis	- Pertvarkos valdymas ir strategijos - Infrastruktūros ir vietovės tvarumas
Aukštutinės Nitros regiono (SK), Rytų sanglaudos regiono (SI), Žiu slėnio (RO) keitimasis žiniomis	- Ekonomikos įvairinimas ir regioninė plėtra - Perėjimas prie švarios energijos
Malopolskos (PL), Aragono (ES), Ūščio (CZ) keitimasis žiniomis	- Infrastruktūros ir vietovės tvarumas - Socialinė struktūra ir bendruomenė
Vakarų Makedonijos (EL), Stara Zagoros (BG) keitimasis žiniomis	- Pertvarkos valdymas ir strategija - Socialinė struktūra ir bendruomenė
Midlando (IE) ir Vakarų Makedonijos (EL) keitimasis žiniomis	- Socialinė struktūra ir bendruomenė - Ekonomikos įvairinimas ir regioninė plėtra
Leipcigo (DE) ir Karlovi Varų (CZ) keitimasis žiniomis	- Ekonomikos įvairinimas ir regioninė plėtra - Pertvarkos valdymas ir strategija
Astūrijos (ES) ir Silezijos (PL) keitimasis žiniomis	- Pertvarkos valdymas ir strategija
Saksonijos-Anhalto (DE) ir Rytų Virumos (EE) keitimasis žiniomis	- Ekonomikos įvairinimas ir regioninė plėtra - Socialinė struktūra ir bendruomenė
Antrasis etapas	
Lužicos (DE) ir Zgorzeleco (PL) keitimasis žiniomis	- Tvari infrastruktūra - Senų anglių kasybos vietovių atkūrimas
Šiaurės Vengrijos (HU), Aukštutinės Nitros (SK) ir Vakarų Makedonijos (EL) keitimasis žiniomis	- Energetikos bendruomenės - Darbuotojų perkvalifikavimas ir kvalifikacijos kėlimas - Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas
Šiaurės Vengrijos (HU) ir Žasavjės (SI) keitimasis žiniomis	- Ekonomikos įvairinimas plėtojant infrastruktūrą - Teisingos pertvarkos projektų įgyvendinimas
Stara Zagoros (BG) ir Karlovi Varų (CZ) keitimasis žiniomis	- Skaitmeninimas ir inovacijos - Akmens anglių kasybos regionų atkūrimas turizmo reikmėms

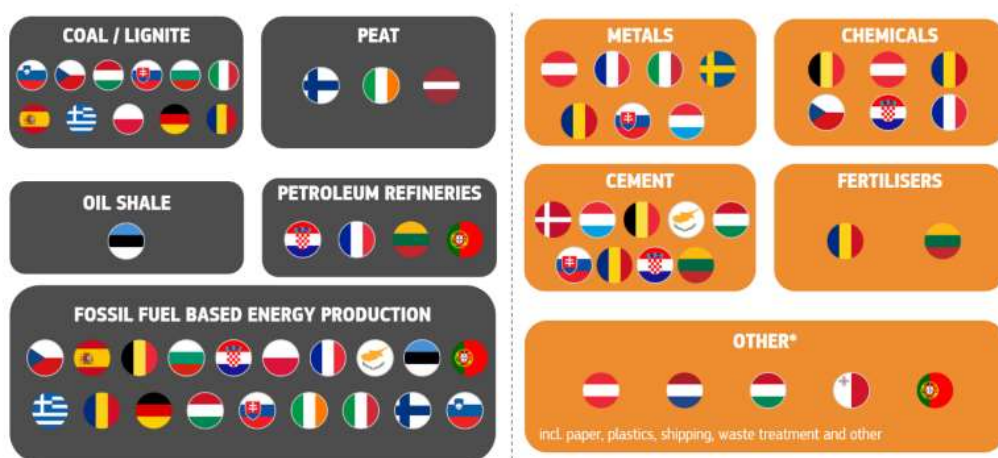
Aukštutinės Nitros (SK), Ūščio (CZ) ir Astūrijos (ES) keitimasis žiniomis	<ul style="list-style-type: none"> - TPF lėšų valdymas ir naudojimas - Vandens ekonomika
Vakarų Makedonijos (EL), Moravijos-Silezijos (CZ) ir Rytų Virumos (EE) keitimasis žiniomis	<ul style="list-style-type: none"> - Jaunimo dalyvavimas teisingos pertvarkos procese - Projektų įgyvendinimas
Reino regiono (DE) ir Rytų Lenkijos vaivadijos (PL) keitimasis žiniomis	<ul style="list-style-type: none"> - Pertvarkos valdymas - Ekonomikos įvairinimas, daugiausia dėmesio skiriant regiono patrauklumo jaunimui didinimui
Rytų Virumos (EE), Sisako-Moslavinos apskrities (HR) ir Vakarų Makedonijos (EL) keitimasis žiniomis	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomikos įvairinimas - Perkvalifikavimas ir kvalifikacijos kėlimas - Savivaldybių dalyvavimas TP
Savinjsko-Šaleškos regiono (SI) ir Silezijos (PL) keitimasis žiniomis	<ul style="list-style-type: none"> - Perėjimas prie švarios energijos - Pramonės įvairinimas ir atgaivinimas

Kaip rasti partnerių keitimuisi žiniomis

Bendradarbiavimas yra labai svarbus planuojant ir įgyvendinant teisingą pertvarką. Teisingos pertvarkos mechanizmas yra nauja priemonė visoms ES valstybėms narėms, todėl „maštymas ir darbas kartu“ gali padėti užtikrinti veiksmingesnę ir sėkmingesnę pertvarką. Konkrečiam regionui gali būti labai svarbu užmegzti partnerystę su kitais regionais, kurie susiduria su tais pačiais ar bent jau panašiais iššūkiais. Šiame skyriuje dalijamasi praktine patirtimi, kaip rasti partnerių su kuriais būtų galima keistis žiniomis.

1. Regionų, atitinkančių TPF reikalavimus, apžvalga

TPF regionų žemėlapi galima rasti [TPP svetainėje](#). Regionus galima suskirstyti į pagrindines kategorijas pagal tai, nuo kokio ekonomikos sektoriaus jie priklauso (2 pav.).

22 [2020 m. vasario mėn. Europos semestro šalių ataskaitų](#) D prieduose nurodyti prastėjantys (pilka spalva) ir besikeičiantys (oranžinė spalva) sektoriai

2. Galimų bendradarbiavimo regionų nustatymas

Pirmas svarbus žingsnis kuriant tinklą – rasti jums aktualų regioną, su kuriuo bendradarbiavimas galėtų suteikti pridėtinės vertės jūsų regionui ir organizacijai. Informaciją apie regionus galima rinkti įvairiais būdais. Ypač verta **išnagrinėti regionų TTTP**, kuriuos taip pat galima rasti [TPP svetainėje](#). Kadangi TTTP struktūra yra vienoda, palyginti lengva rasti atitinkamas dalis, kuriose sprendžiami nustatyti poreikiai ir uždaviniai. Be to, galima **susipažinti su Teisingos pertvarkos platformos ir Anglių pramonės regionų pertvarkos iniciatyvos organizuojamais renginiais**, įskaitant TPP konferencijas, kuriose galima ne tik sužinoti apie regionui būdingus iššūkius, bet ir nustatyti pagrindinius pertvarkos dalyvius.

Be šių galimybių, verta paminėti [programa „exchangeEU“](#), kuri taip pat buvo Anglių pramonės regionų pertvarkos iniciatyvos dalis ir suteikė galimybę prasmingam ir apčiuopiamam keitimuisi žiniomis tarp anglių pramonės regionų visoje Europoje. Programos pabaigoje, be daugybės naudingos medžiagos, pavyzdžiui, [sėkmės istoriju](#), buvo parengti [informaciniai lapeliai](#), kuriuose ne tik pateikiami regionų profiliai ir bendri iššūkiai, bet ir rekomendacijos bei išmoktos pamokos. Šiose informacinėse brošiūrose taip pat pateikiamos nuorodos į pagrindinius kiekvieno anglies pramonės regiono veikėjus ir organizacijas. Be to, svarbu paminėti vykdomą programą „JTPeers Exchange“, kuri suburia regionus ir kitus suinteresuotuosius subjektus bei ekspertus iš anglių pramonės ir daug

anglies dioksido išmetančių regionų, kad jie keistųsi žiniomis ir patirtimi ir taip padėtų įgyvendinti savo TTPP. Ši programa pradėta įgyvendinti 2023 m., o 2024 m. vėl bus skelbiami kvietimai teikti paraiškas suinteresuotiems regionams ir ekspertams.

Įvairių regionų (ne tik TPP) geriausios praktikos pavyzdžių, suskirstytų pagal kategorijas, galima rasti ES interneto svetainėje „[Funkcinės sritys ES](#)“ (Europos Komisijos bandomasis projektas, įgyvendinamas kartu su Pasaulio banku).

3. Raskite tinkamą partnerį

Nustačius regioną, kuriame susiduriama su panašiais iššūkiais, arba geriausią praktiką, iš kurios galima pasimokyti, kitas žingsnis – susirasti partnerį, su kuriuo galėtumėte bendradarbiauti. Tai gali būti sunkiausia proceso dalis. Ankstesniame etape tyrinėdami regionus (pvz., studijuodami TTPP arba TPP konferencijų pranešimus ir vaizdo įrašus), galbūt radote **keletą organizacijų ir veikėjų**, dirbančių teisingos pertvarkos srityje konkrečiame regione.

Kad šis žingsnis būtų sklandesnis ir veiksmingesnis, 1 veiksmo nariai ir TPP sekretoriatas sukūrė **duomenų bazę**, kurioje galima rasti beveik visų reikalavimus atitinkančių TPP regionų **vietos kontaktinius centrus**. Joje pateikiami įvairūs vietos veikėjai, nurodomi organizacijų pavadinimai, jų kompetencijos sritys ir kontaktiniai duomenys. Naudodamiesi šia duomenų baze galite lengvai susisiekti su tikslinio regiono veikėjais.

Kita labai naudinga TPP duomenų bazė yra „[JTPeers](#)“ **ekspertų duomenų bazė**. Tai ekspertų, dirbančių teisingos pertvarkos srityje visoje Europoje, duomenų bazė. Patekę į duomenų bazę, TPF regionai ir kitos suinteresuotosios šalys gali prašyti ekspertų patarimų, kaip įgyvendinti teisingos pertvarkos projektus.

Regionai, ieškantys partnerių, taip pat galėtų pasitelkti „miestų partnerių“ koncepciją, kuri Europoje turi senas tradicijas. Pagrindinė idėja – užmegzti ryšius su geografiniu vienetu (miestu, savivaldybe ar regionu), kad būtų galima reguliariau bendradarbiauti ir keistis informacija abiejų partnerių labui.

Išvados

1. Tam, kad paiešką atliekanti organizacija galėtų užmegzti bendradarbiavimo ryšius su kitais anglių pramonės ir daug anglies dioksido išmetančiais regionais, jai reikalingi gebėjimai, tačiau radę tinkamus partnerius galite sukurti pridėtinę vertę ir sinergiją.
2. Yra programų, kuriomis galima užpildyti galimą gebėjimų spragą, pavyzdžiui, programa „ExchangeEU“ ir „JTPeers“ (kitos programos išvardytos ankstesniuose skyriuose). Verta atkreipti dėmesį į bendradarbiavimo galimybes.
3. Verta pasidomėti TPP interneto svetaine, kurioje galima susipažinti su regionų TTPP: jose pateikiami regionų iššūkiai ir poreikiai.
4. Susidarę nuomonę apie regionus, galite pradėti ieškoti tinkamo partnerio. Naudojant pirmiau aprašytus duomenų rinkinius šis etapas galėtų būti veiksmingesnis.
5. Bendradarbiavimą galėtų sustiprinti bendras iššūkis, kurį norite spręsti kartu. Anglių pramonės ir daug anglies dioksido išmetantys regionai yra gana skirtingi, tačiau jų iššūkiai stebėtinai panašūs.
6. Keitimosi žiniomis metu – net ir partnerių paieškos etape – verta kuo labiau susitelkti: gerai apibrėžtos temos ir aiškiai aprašyti tikslai gali padėti veiksmingiau bendradarbiauti.

Kaip finansuoti keitimąsi žiniomis

ES finansavimo galimybių gausu, tačiau jas suprasti gali būti nelengva užduotis. Egzistuoja daugybė programų ir fondų, kuriuos valdo skirtingos Europos ir (arba) nacionalinės institucijos, todėl jais siekiama skirtingų tikslų ir taikomos skirtingos taisyklės. Tačiau, kaip dažnai būna, iš tiesų viskas nėra taip sudėtinga, kaip atrodo iš pradžių.

Visos europinio finansavimo galimybės yra susijusios su ES biudžetu, vadinamąja [daugiamete finansine programa](#) (DFP). Tai ilgalaikis kelerių metų biudžetas. Dabartinis DFP laikotarpis apima 2021–2027 m. Reaguodama į COVID-19 pandemiją, ES parengė ne tik DFP, bet ir precedento neturinčią laikiną finansavimo priemonę [„NextGenerationEU“](#). ES biudžetas ir priemonė „NextGenerationEU“ yra suskirstyti į skirtingas programas ir fondus.

Labai gera ir išsami įvairių ES finansavimo programų ir fondų apžvalga pateikiama Europos Parlamento ekspertų grupės – Europos Parlamento tyrimų tarnybos – parengtame [ES finansavimo vadove](#) (2023 m. leidimas). Vadove įvairūs ES fondai suskirstyti pagal finansavimo temas, pavyzdžiui, „Regioninė politika“ arba „Energetika“. Be ES finansavimo programų, yra įvairių formų tikslinio finansavimo, skirto techninei pagalbai teikti, kuris įvairiais lygmenimis jungia regionus ir kitus suinteresuotuosius subjektus.

Techninė pagalba

Toliau pateikiami keli regionams prieinamų techninės pagalbos galimybių pavyzdžiai.

- **„JTP Groundwork“**

2023 m. pagal Teisingos pertvarkos platformą pradėta įgyvendinti „JTP Groundwork“ yra techninė pagalba, kuria gali pasinaudoti reikalavimus atitinkantys TPF regionai, kad gautų tikslinę paramą, t. y. techninę pagalbą ir konsultacines paslaugas įgyvendinant savo TTPP.

- **„REGIO Peer2Peer +“**

Programa [„REGIO Peer2Peer+“](#) suteikia galimybę programų institucijų ir kitų viešųjų įstaigų, dalyvaujančių valdant ir įgyvendinant [ERPF](#), [Sanglaudos fondo](#) ir [TPF](#) programas, darbuotojams susitikti ir keistis žiniomis bei gerą patirtimi tiek dvišaliu, tiek daugiašaliu lygmeniu.

- **„JTPeers“**

Ši [programa](#) palengvina TPF teritorijų ir kitų susijusių pertvarkos suinteresuotųjų šalių, įskaitant regionų ir valdžios institucijas bei socialinius ir ekonominius partnerius, pavyzdžiui, NVO, universitetus, profesines sąjungas ar įmones, keitimąsi žiniomis. Ji padeda ekspertams, TPF teritorijoms ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams dalytis žiniomis ir geriausia praktika, suteikiant jiems galimybę mokytis vieniems iš kitų patirties.

Labai naudingas šaltinis, atsiradęs įgyvendinant projektą [„Funkcinės sritys ES“](#) ir galintis tapti atspirties tašku ieškant finansavimo, yra ši reguliariai atnaujinama [ES finansavimo šaltinių](#) duomenų bazė. Be to, daugelis organizacijų yra parengusios vadovus apie ES finansavimą konkrečioms tikslinėms grupėms, į kuriuos vertėtų atkreipti dėmesį, pavyzdžiui, šį Europos profesinių sąjungų konfederacijos [vadovą](#), skirtą profesinėms sąjungoms.

ES finansavimas

Šis dokumentas yra keitimosi žiniomis įgyvendinant teisingos pertvarkos procesą vadovas, ir tik kai kurie iš šių fondų yra įdomūs ir toliau nagrinėtini kaip finansavimo šaltiniai.

- **TPF**

Galimybė pasinaudoti TPF (bendra suma – 19,2 mlrd. EUR) siejama su valstybių narių, bendradarbiaujant su Europos Komisija, parengtais TTPP. Tačiau valstybių narių administracijos (nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis) pasirenka, kuriuos projektus finansuoti, ir prisiima atsakomybę už kasdienį valdymą, vadinamąjį „pasidalijamąjį valdymą“. Tik tos [teritorijos](#), kurios, kaip tikimasi, patirs didžiausią neigiamą perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui poveikį, atitiko TTPP rengimo reikalavimus. Planuose nurodomos numatomų veiksmų rūšys ir valdymo mechanizmai.

Norėdami sužinoti, ar galite gauti TPF finansavimą savo keitimuisi žiniomis, turite peržiūrėti savo regiono TTPP ir (arba) susisiekti su [vadovaujančiąja institucija](#), atsakinga už jame numatytų veiksmų įgyvendinimą.

- **Europos regioninės plėtros fondas (ERPF)**

[ERPF](#) yra dar vienas fondas, kuris valdomas bendros atsakomybės principu. ERPF skirtas visiems ES regionams ir miestams ir investuoja į jų socialinę ir ekonominę plėtrą. Valstybės narės pačios nusprendžia, kiek ERPF lėšų bus panaudota kiekvienai iš penkių Europos Komisijos nustatytų prioritetinių sričių. Tačiau ne mažiau kaip 30 proc. turi būti skirta tikslui „žalesnė, nuo mažo anglies dioksido kiekio technologijų prie nulinio anglies dioksido kiekio technologijų pereinanti ekonomika ir atspari Europa“.

ERPF taip pat aiškiai remia „keitimąsi patirtimi“. Kaip ir TPF atveju, turite kreiptis į ERPF [vadovaujančiąja institucija](#) savo regione, kad tiksliai sužinotumėte, kaip gauti ERPF finansavimą savo keitimuisi žiniomis.

- **Tarpreregioninis bendradarbiavimas (INTERREG C)**

ES programa, skirta regionų bendradarbiavimui skatinti, vadinama INTERREG. INTERREG skirstoma į skirtingas kryptis, priklausomai nuo bendradarbiavimo pobūdžio: pasienio regionų bendradarbiavimas (INTERREG A), bendradarbiavimas didelėse tarptautinio bendradarbiavimo teritorijose, pavyzdžiui, Baltijos jūros regione (INTERREG B), arba tarpreregioninis bendradarbiavimas (INTERREG C).

INTERREG C ypatingą dėmesį skiria keitimuisi patirtimi, novatoriškiems metodams ir gebėjimų stiprinimui tarp regionų skatinti. Todėl tai yra pagrindinė INTERREG kryptis, į kurią reikia atsižvelgti ieškant finansavimo keitimuisi žiniomis.

INTERREG C dar skirstoma į keturias programas, iš kurių dvi yra svarbios šiam dokumentui:

- **„INTERREG Europa“** yra **valdžios institucijoms** skirta politikos mokymosi programa. Ji skatina visų valdžios lygmenų veikėjus keistis patirtimi ir perduoti gerąją praktiką. Pateikti projekto idėją ir ieškoti partnerių bei gauti finansavimą galima programos [svetainėje](#).
- **„Interact“** yra paramos programa. Jos tikslas – užtikrinti keitimąsi patirtimi, informacija ir naujovėmis, kad būtų skatinama geriausia praktika ir sudaromos sąlygos bendradarbiauti. To siekiama pasitelkiant tikslinius renginius, leidinius ir priemones. „Interact“ pati neskelbia kvietimų teikti paraiškas, tačiau turi keletą

[biuru](#), kurie padeda suinteresuotosioms šalims įgyvendinti teritorinio bendradarbiavimo projektus ir iniciatyvas.

- **„Europos horizontas“**

Nors šiame dokumente daugiausia dėmesio skiriama keitimuisi žiniomis apie teisingos pertvarkos demonstravimą ir įgyvendinimą, taip pat gali būti pageidautina keistis konkrečiomis mokslo žiniomis ir mokslinių tyrimų rezultatais. ES bendroji programa, pagal kurią remiami mokslinių tyrimų ir inovacijų veiksmai, yra [„Europos horizontas“](#). Atvirų kvietimų teikti paraiškas dėl žinių įsivertinimo veikslių apžvalgą galima rasti [čia](#).

- **„Erasmus+“**

„Erasmus+“ yra 2021–2027 m. ES programa švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto srityse. Švietimas, mokymas, jaunimas ir sportas – tai pagrindinės sritys, kuriose remiamas piliečių asmeninis ir profesinis tobulėjimas. Kokybiškas, įtraukus švietimas ir mokymas, taip pat savišvieta ir neformalusis mokymasis galiausiai suteikia jaunimui ir įvairaus amžiaus dalyviams kvalifikaciją ir įgūdžių, reikalingų norint prasmingai dalyvauti demokratinėje visuomenėje, suprasti skirtingas kultūras ir sėkmingai pereiti į darbo rinką.

- **ES miestų darbotvarkė**

[ES miestų darbotvarkė](#) – tai novatoriška daugiapakopio valdymo iniciatyva miestų politikos srityje, parengta vykdant tarpvyriausybinių bendradarbiavimą miestų klausimais. Ji suteikia galimybę miestams, valstybėms narėms, miestų tinklams, Europos Komisijai, kitoms ES institucijoms, ES patariamosioms įstaigoms ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams susivienyti, kad kartu spręstų aktualius miestų klausimus ir pasiektų konkrečių rezultatų ES piliečių labui. ES miestų darbotvarkėje didinamas miestų vaidmuo formuojant nacionalinę ir ES politiką, kad ES geriau atitiktų piliečių poreikius. Tai pagrindinis Naujosios miestų darbotvarkės įgyvendinimo mechanizmas ES lygmeniu.

